

PRZYKŁADY TROPÓW HARCERSKICH

(wersja po pilotażu z dnia 25.01.2021 roku)

SPIS TREŚCI

INICJATYWA	3
Bohaterowie na co dzień	4
Harcerska redakcja	5
Poznaj swoje prawa	6
Tropy harcerzy otwartych serc	8
ZARADNOŚĆ	10
Nietuzinkowa akcja zarobkowa	11
Świadomi właściciele	12
Tropem zawodów	13
Cyberbezpieczeństwo	14
Historia pieniądza	15
Tropem cyklu produkcyjnego	16
ODKRYWANIE	18
Eksperymentatorzy	19
Tytani nauki	20
Wynalazcy	22
BRATERSTWO	24
Członkowie harcerskiej i skautowej rodziny	25
HarcGraficiarze przeciw hejtom	26
Każdy inny, wszyscy równi	27
Przyjaciele seniorów	29
OJCZYZNA	31
Dumni sportowcy	32
Harcerze-artyści	33
Tropem obieżyświatów	34
Z kulturą na Ty	35

CZŁOWIEK	36
Harcerscy rowerzyści	37
Zdrowie przede wszystkim	38
NATURA	40
Robinsonowie.....	41
Młodzi przyrodnicy	42
Propagatorzy zrównoważonego rozwoju - upcycling	44
Przyjaciele środowiska naturalnego.....	45
Czym są CZR	48

INICJatywa

Tropiąc zastępem miejsca, gdzie warto podjąć INICJATYWĘ, zastanówcie się, gdzie Wasza dobra wola i rzetelna praca przydadzą się najbardziej. Zacznijcie od swojego najbliższego otoczenia – je znacie przecież najlepiej – ale jeśli nadarzy się okazja, zróbcie coś pozytecznego także dla dzieci i młodzieży z dalszych krańców świata.

Bohaterowie na co dzień

Wprowadzenie: Co to znaczy dobroczynność, pomoc humanitarna? Czy braлиcie juž udział w akcji pomocowej? Bez względu na to, czy będzie to Wasze pierwsze czy kolejne spotkanie z akcją charytatywną, zapraszamy dołączenia się w „czynienie dobra” dla innych.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Czy znacie jakąś polską lub ogólnosłowiańską organizację/akcję charytatywną? Czy mówią Wam coś skróty: PCK, DKMS, WOŚP, UNICEF, PAH, WWF lub nazwy: Caritas, Budzik, Ekostraż, Szlachetna Paczka? Jeśli nie, to jest okazja, aby to nadrobić! Zbieracie jak najwięcej informacji o działających w Polsce organizacjach charytatywnych (przy okazji koniecznie dowiedziecie się, co oznacza słowo „charytatywny”). Dowiedziecie się też, jakie organizacje działają w Waszej okolicy – z nimi będzie Wam łatwiej nawiązać kontakt. Pomyślcie, wysiłki której z nich chcielibyście wesprzeć.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Po dokonaniu zwiadu i wyboru akcji/organizacji pora na działanie. Żeby jednak przyniosło „dobro” musi być mądrze dobrane. Najlepiej skontaktujcie się z wybraną organizacją (poproście tu o wsparcie drużynowego lub przybocznego) i zapytajcie, czego im potrzeba. Może będzie to akcja promująca wśród Waszych rówieśników? A może udział w zbiórce rzeczy lub pieniędzy? Pamiętajcie, że nawet małe gesty się liczą. Poinformujcie drużynowego o swoich planach.

3. **Podsumujcie**, ocenijcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Co udało Wam się wspólnie osiągnąć? Jaka zmiana dokonała się z perspektywy adresatów Waszego działania? Czy dawanie potrzebującym swojego czasu, wysiłku czy pieniędzy okazało się dla Was równie przyjemne jak otrzymywanie tych samych rzeczy ze strony innych ludzi? A może nawet przyjemniejsze? Podzielcie się swoimi odczuciami z resztą drużyny oraz pochwalcie się realnym „dobrem”, które dzięki Wam się dokonało.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Cel 17: Wzmocnienie środków wdrażania i ożywienie globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju

Harcerska redakcja

Wprowadzenie: Czy wiecie, że każdy z Was ma prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach Was dotyczących (gwarantuje to Wam konwencja o prawach dziecka)? Czy w Waszej szkole jest wydawana jakakolwiek gazetka, która umożliwia Wam to? Jeżeli nie, dowiedźcie się, jak można to skutecznie zmienić dzięki dziennikarstwu!

1. Zaplanujcie, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie, co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

Zastanówcie się, czym jest wolność słowa? Czy Wasza wolność słowa jest przestrzegana? Czy Wy sami oraz osoby w Waszym otoczeniu macie możliwość swobodnego wyrażania swoich poglądów? Wypiszcie media, za pomocą których moglibyście je wyrażać i zastanówcie się jakie możliwości mogą one Wam dać. Zastanówcie się, czym możecie podzielić się jako dziennikarze? Czy w Waszym otoczeniu dzieje się coś niezwykłego, co warto opisać? A może macie potrzebę podzielić się poglądami z innymi? Następnie spróbujcie swoich sił w roli dziennikarzy.

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Nawiąż kontakt z nauczycielem opiekującym się gazetką szkolną i zapytaj, czy współpraca jest możliwa. Zorganizuj w szkole spotkanie dla rówieśników na temat wolności słowa. Zastanówcie się, jak możecie swobodnie wyrażać swoje poglądy i zaproście wszystkich do wspólnego redagowania szkolnej gazetki w formie papierowej lub internetowej (jeśli wasza szkoła nie prowadzi gazetki/strony internetowej to może być dobra okazja, aby zaproponować jej powstanie). A może zainicjujesz powstanie gazetki waszej drużyny, szczepu? Porozmawiajcie z drużynowym na ten temat.
- Zorganizuj pierwsze spotkanie redakcji waszej gazetki. Spisz tematy, o których chcecie pisać i podzielcie się, kto za który z nich odpowiada. Wyznaczcie termin na napisanie wszystkich tekstów.
- Skoordynuj zbieranie tekstów od wszystkich ich autorów. Pomóż im w razie potrzeby w ich dokończaniu.
- Dokonaj korekty ortograficznej i językowej wszystkich przesłanych tekstów.
- Złoż gazetkę na podstawie zebranych tekstów i materiałów ilustracyjnych. Przygotuj ją do druku lub opublikuj w Internecie.
- Udaj się z zastępcem do dyrekcji szkoły i poproś o nieodpłatne wydrukowanie przygotowanej przez was gazetki dla jej uczniów lub o udostępnienie gazetki na stronie szkoły. Pokażcie dyrektorowi, co przygotowaliście na komputerze. Skorzystajcie ze współpracy z nauczycielem, który opiekuje się szkolną gazetką.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Zapytajcie swoją drużynę, co sądzą na temat Waszej gazetki. Razem z nimi zaplanujcie kolportaż wydrukowanej gazetki lub promocję internetowej wersji. Rozdajcie wszystkim zainteresowanym przygotowany przez was numer i zapytajcie ich o zdanie na temat artykułów oraz ich treści. W gronie redakcji Waszej gazetki podsumujcie zebrane opinie i reakcje Waszych rówieśników na jej temat. Jakie mieliście największe trudności w jej tworzeniu? Czy ktoś ograniczał Was w swobodnej, ale kulturalnej wypowiedzi na jej łamach? Zastanówcie się, czy udało Wam się zachęcić innych do zabierania głosu i wyrażania swojej opinii w tej formie. Na koniec odpowiedziecie sobie na pytanie,

czy warto było ją wydać, a także czy chcecie przygotować następny jej numer oraz zaprosić kolejne osoby do jej współtworzenia?

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.

Poznaj swoje prawa

Wprowadzenie: Czy wiecie jakie przysługują Wam prawa w Waszej szkole i codziennym życiu? Czy zastanawialiście się, jak możecie je wykorzystać i do czego mogą one w ogóle Wam się przydać? Warto je znać i sprawdzić, jak bardzo mogą być Wam pomocne!

1. **Zaplanujcie**, czyli zbiercie potrzebne informacje, ustalcie, co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

Sprawdźcie, czy w Waszej szkole istnieje kodeks praw ucznia. Czy znacie Wasze prawa i obowiązki tam zapisane? Czy mieliście wpływ na uchwalanie tego kodeksu? Zastanówcie się, czy wymienione w nim Wasze prawa są respektowane na co dzień. Czy inni Wasi rówieśnicy mają świadomość ich istnienia?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Czy w Waszej szkole działa rzecznik praw ucznia, opiekun samorządu lub pedagog szkolny, do którego możecie się zgłosić, kiedy sądzicie, że prawa ucznia są łamane? Zorganizuj dla zastępu spotkanie z taką osobą, podczas którego dowiecie się, na czym polega jego rola.
- Przygotuj razem z zastępcem plakat, który będzie ilustrował przysługujące Wam prawa m.in. na podstawie Konwencji o Prawach Dziecka. Poszukajcie rzetelnych informacji dotyczących tych praw.
- Zorganizuj razem z zastępcem pogadankę na temat praw dziecka. Jej odbiorcami mogą być osoby, z którymi spędżacie czas na co dzień lub też zaproszeni goście z waszego otoczenia. Pamiętajcie, by tematy pogadanki skonsultować z drużynowym.
- Przygotuj i przeprowadź razem z zastępcem kampanię promującą prawa ucznia/dziecka w Waszej okolicy. Wykorzystaj w niej zgromadzone przez Was wnioski i zaprezentujcie je

w dowolnej formie (plakaty, akcja w mediach społecznościowych, apel w szkole, FlashMob w trakcie długiej przerwy, happening itp.). Pomysły skonsultujcie z drużynowym.

- Na jakich zasadach działa samorząd w Waszej szkole? Co może Wam dać posiadanie tam swojego reprezentanta? Czy macie w nim harcerskich przedstawicieli? Zorganizuj dyskusję na ten temat w drużynie i zastanówcie się, czy nie macie spośród Was potencjalnego kandydata do samorządu, który będzie reprezentował w nim Wasz głos – zadanie dla zastępowego.
- Zorganizuj wspólne oglądanie w zastępie filmu dotyczącego walki o swoje prawa. Propozycje: Sekrety wojny (reż. D. Bots, Holandia 2014), Selma (reż. Ava DuVernay, USA/Wielka Brytania 2014), Chłopiec i świat (reż. A. Abreu, Brazylia 2013), Fritzi - przyjaźń bez granic (M. Bruhn, R. Kukula, Niemcy 2019), Jak ukraść psa? (Kim Sung-ho, Korea Południowa 2014), Lek na całe złoto (reż. T. Schram, Holandia 2014), Mamo, kocham cię (reż. J. Nords, Łotwa 2013), Małpia afera (reż. J. Nijenhuis, Holandia 2015), Nowy (reż. R. Rosenberg, Francja 2015), Żałuję (reż. D. Schram, Holandia 2013), Storm. Opowieść o odwadze (reż. D. Bots, Holandia 2017), Powrót do Brundibára (reż. D. Wolfsperger, Niemcy/Czechy 2014), Rabarbar (reż. M. de Cloe, Holandia 2014)

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Zastanówcie się, czy Wy i Wasi rówieśnicy wykorzystujecie na co dzień przysługujące Wam prawa. Czy dzięki przeprowadzonym przez Was działaniom udało się innym pomóc lub uświadomić ich, do czego mają prawo na co dzień? Zaprezentujcie zebranie wnioski Waszej drużyny. Podsumujcie, jakie mieliście największe trudności w trakcie realizacji tego tropu, a z czego jesteście najbardziej dumni.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Cel 5: Osiąganie równości płci oraz wzmacnianie pozycji kobiet i dziewcząt

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Tropy harcerzy otwartych serc

Wprowadzenie: Rozejrzyjcie się wokół i zobaczcie, czy ktoś właśnie Was nie potrzebuje! Mały gest, dobre słowo, wspólne spędzenie czasu, wszystko to może wywołać wielki uśmiech na twarzy drugiej osoby.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielicie się obowiązkami:

W czasie zwiedzania znajdziecie najbliższą świetlicę/dom środowiskowy/dom dziennego pobytu dla dzieci w swojej okolicy. Poproście o pomoc drużynowego lub przybocznego w nawiązaniu kontaktu. Zaproponujcie przeprowadzenie dla przebywających tam dzieci zajęć (jednorazowych lub cyklu np. trzech spotkań) tematycznych, np. z technik harcerskich, plastycznych, gier i zabaw.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Propozowany podział zadań w zastępie:

- Poszukaj w Internecie świetlicy/domu środowiskowego/domu dziennego pobytu.
- Znajdź kontakt i poproś drużynowego/przybocznego, aby skontaktował się z osobą, z którą ustalicie przebieg Waszej wizyty.
- Dopasuj termin wyjazdu do świetlicy do możliwości wszystkich członków zastępu.
- Znajdź najlepsze połączenie komunikacji miejskiej i zaplanuj trasę. Poproś zaufaną osobę dorosłą, aby pojechała z Wami.
- Znajdź plastry i zabawy, które możecie przeprowadzić w trakcie zajęć.
- Zrób listę potrzebnych materiałów. Sprawdź, czy masz je w domu lub harówce. Jeśli nie - zrób zakupy. Ustal z kimś z kadry drużyny sposób finansowania tych zakupów.
- Przygotuj piosenkę lub pląs i naucz jej/jego pozostałych członków zastępu. Następnie nauczcie tej piosenki/plasu uczestników waszych zajęć.
- Zrób zdjęcia podczas pobytu w świetlicy i stwórz krótką relację.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Czy dawanie innym może dawać radość nam samym? Opowiedzcie o swoich wrażeniach na zbiórce drużyny i przedstawcie fotorelacje na forum drużyny lub pochwalcie się swoimi osiągnięciami w mediach społecznościowych. Zachęćcie inne zastępy do pomagania innym. Powiedzcie, dlaczego warto pomagać innym.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie.

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami

Cel 11: Uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

4 DOBRA JAKOŚĆ
EDUKACJI

10 MNIEJ
NIERÓWNOŚCI

11 ZRÓWNOWAŻONE
MIASTA
I SPOŁECZNOŚCI

16 POKÓJ,
SPRAWIEDLIWOŚĆ
I SILNE INSTYTUCJE

ZARADNOŚĆ

„Do odważnych świat należy!”, a który mniej boi się wyzwań niż harcerki i harcerze? Podążając tropem ZARADNOŚCI szybko przekonacie się, że świat pieniędzy nie dotyczy wyłącznie dorosłych. Zobaczcie, jak już dziś możecie uczynić świat bardziej sprawiedliwym a swoją zawodową przyszłość bardziej zrozumiałą.

Nietuzinkowa akcja zarobkowa

Wprowadzenie: Mówią się, że „bez pracy nie ma kołaczy” i że „żadna praca nie hańbi”. A czy Wy już znacie smak własnoręcznie zarobionych pieniędzy?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zastanówcie się, jak osoby w Waszym wieku mogą zarobić pieniądze. Może Wasza drużyyna organizowała już akcje zarobkowe? Może próbowały sprzedawać jakieś produkty (np. własne prace plastyczne, lemoniadę domowej roboty) lub usługi (np. kąpiele czworonogów, mycie okien, koszenie trawy). Na pewno warto poradzić się drużynowym i poprosić o jego asystę, kiedy już wybierzecie najlepszy pomysł.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Starannie przemyślcie Waszą akcję i podzielcie się zadaniami. Dopytajcie drużynowego lub skarbnika drużyny/szczepu, jak wygląda takie zarobkowanie od strony prawnej oraz poproście, aby w Waszym imieniu zgłosili Waszą akcję zarobkową do hufca. Kiedy już podliczycie zarobione środki, zapytajcie rodziców o koszty Waszego codziennego utrzymania. Ile sztuk chleba i mleka moglibyście za to kupić? Ile dni moglibyście korzystać z prądu i gazu za uzyskaną kwotę? Całym zastępem ustalcie, na co przeznaczycie zarobione pieniądze i dokonajcie zakupu rozsądnie.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Jakie odczucia towarzyszyły Wam podczas zarabiania i wydawania pieniędzy? Czy zakup dokonany z kieszonkowego cieszyłby Was tak samo? Pochwalcie się na forum drużyny efektami Waszej pracy.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 1: Eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie

Cel 8: Promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi

Świadomi właściciele

Wprowadzenie: Nie ma rzeczy niczych. Niektóre przedmioty – jak para butów, którą masz właśnie na sobie – mają jednego właściciela. Inne są wspólne; należą do Twojej rodziny, do Twojego miasta, Twojego państwa, a nawet jak nasza Ziemia do całej wspólnocie ludzkiej (a nawet więcej, bo także do zwierząt i roślin). O wszystkie należy dbać, bo ich uszkodzenie lub utrata przynosi konkretnym osobom konkretną szkodę.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Rozejrzyjcie się wokół siebie, zawsze otaczają nas rzeczy i choć „nie samym chlebem żyje człowiek”, to byłoby nam bardzo trudno się obyć bez materialnych przedmiotów. Żeby rzeczy służyły nam jak najdłużej, trzeba się o to postarać. Z nie mniejszą troską należy traktować rzeczy wspólne: tak zwane „wspólne dobro” jest tym bardziej narażone naniszczenie, że z reguły korzysta z niego wiele osób na raz. Pomyślcie, jakim wspólnym rzeczom przydałoby się z Waszej strony więcej troski.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Kiedy już w wyniku zwiadu znajdziecie dobra, których naprawa lub konserwacja będzie pożyteczna dla Waszej wspólnoty, poproście drużynowego o skontaktowanie Was z osobą, która jest za nie odpowiedzialna. Jeśli zdecydowaliście się zadbać o szkolny park, najlepszą osobą do współpracy będzie pan woźny. Jeśli uważacie, że koce w magazynie szczepu wymagają odświeżenia, to zgłoście się do kwatermistrza szczepu. Jeśli chodzi o jakieś rzeczy i miejsca użyteczności publicznej, powiadomcie właściwy urząd gminy (np. za pomocą portalu NaprawmyTO.pl, <https://brudnotu.fundacjabos.pl/>). Przy wykonywaniu wybranej pracy warto poszukać sojuszników wśród osób dorosłych (niekoniecznie z drużyny), aby dzięki temu zdziałać więcej. Postarajcie się dobrze rozeznać potrzeby i rzetelnie wykonać potrzebne prace – od Waszej staranności zależy komfort wielu osób.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Zastanówcie się w Waszym gronie, czy Wasza praca była pożyteczna. Czy dzięki jej wykonaniu w przyszłości będziecie bardziej dbali o rzeczy swoje i cudze? Opowiedzcie pozostałym zastępowi Waszej drużyny o tym, co Wam się udało osiągnąć, a co jeszcze jest do zrobienia. Może dzięki temu ich także zachęcicie do większej troski o wspólne dobro.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 11: Uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

11 ZRÓWNOWAŻONE
MIASTA
I SPOŁECZNOŚCI

12 ODPOWIEDZIALNA
KONSUMPCJA
I PRODUKCJA

Tropem zawodów

Wprowadzenie: Kim chcecie zostać w przyszłości? Piosenkarką, lekarzem, a może strażakiem? Ale czy na pewno wiecie, z czym wiąże się taka praca? Niektóre prace są bardzo przyjemne, a inne bardzo odpowiedzialne. A może właśnie wybierzesz coś innego? Może masz w sobie świetne predyspozycje do bycia fryzjerem, pielęgniarkiem albo mechanikiem? Każda praca jest ważna. Nie musicie teraz podejmować decyzji. Zobaczcie, jak dużo jest zawodów i możliwości, żebyście w przyszłości mogli wybrać, co będącie chcieli naprawdę robić.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zastanówcie się, gdzie możecie znaleźć informacje o różnych zawodach. Może uda Wam się odwiedzić jakieś miejsce pracy (np. Waszych rodziców lub starszego rodzeństwa). Poznajcie osoby związane z różnymi zawodami, które opowiedzą Wam czym się zajmują. A może zaproście kogoś do siebie na zbiórkę?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Podzielcie się zadaniami i zdobądźcie jak najwięcej informacji o różnych zawodach. Poproście drużynowego, przybocznego lub rodzica o pomoc w skontaktowaniu się z przedstawicielami różnych zawodów. Zdobytą wiedzę upowszechnijcie wśród swoich rówieśników. Możecie nagrać wywiady lub reklamy poszczególnych zawodów. A może sami wcielicie się w role i odegracie scenki? W swoich działaniach pamiętajcie, aby każdy członek Waszej grupy dowiedział się również czegoś dla siebie.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy po poznaniu większej ilości zawodów, któryś spodobał Wam się najbardziej? Czy może któryś zawód okazał się zupełnie inny niż go sobie wyobrażaliście? Czy uważacie, że każda praca jest pożyteczna i ważna? Może warto zrobić na ten temat burzę mózgów? Podzielcie się swoimi myślami z innymi i zaprezentujcie swoje wymarzone zawody drużynie.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 1: Eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Cel 8: Promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi

Cyberbezpieczeństwo

Wprowadzenie: Wirtualne pieniądze, wirtualne zakupy – czy to wygoda, bezpieczeństwo i anonimowość? A może ryzyko, utrata prywatności i mnóstwo zagrożeń? Z pewnością jedno i drugie. Zatem jak bezpiecznie korzystać ze zdobyczy nowoczesnych technologii?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Dowiedzcie się, jak bezpiecznie korzystać z wirtualnych pieniędzy; uwzględnijcie bezpieczeństwo tożsamości, haseł i kont, zakupy przez Internet, wiarygodność stron w Internecie itp. Jakie kłopoty najczęściej spotykają nieuwaznych użytkowników?

Spytajcie osób w swoim otoczeniu, w jaki sposób one korzystają z Internetu – z jakich usług, przy zachowaniu jakich środków bezpieczeństwa? Czy kiedykolwiek zdarzyła im się w związku z tym niebezpieczna sytuacja? Jak można było temu zapobiec?

Przygotujcie zestawienie najważniejszych zasad bezpieczeństwa w tym zakresie.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Korzystając ze zdobytej wiedzy przeprowadźcie kampanię promującą zasady cyberbezpieczeństwa w swojej społeczności – wśród znajomych, rodziny, sąsiadów.

Przygotujcie plakaty lub ulotki, zwracając uwagę na poprawną treść i atrakcyjną formę przekazu. Zorganizujcie spotkanie np. dla członków Waszych rodzin, na którym przedstawicie, jak bezpiecznie korzystać z usług internetowych.

Może macie w swoim otoczeniu osoby, które boją się korzystać z Internetu? Pomóżcie im bezpiecznie wykonać zaplanowaną operację (zakupy przez Internet, wyszukanie informacji o lekach, umówienie wizyty u lekarza itp., założenie konta w serwisie społecznościowym).

Możecie też przeprowadzić akcję informacyjną w Internecie (np. Facebook) i co tylko jeszcze przyjdzie Wam do głowy.

Zapytajcie uczestników akcji, czy była dla nich pomocna.

3. **Podsumujcie**, ocericie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Przeanalizujcie, jaką wiedzę mieli Wasi rozmówcy przed Waszą akcją, jak oceniacie przydatność i efektywność akcji. Co warto powtórzyć, a co zrobilibyście inaczej?

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Historia pieniądza

Wprowadzenie: Czy zastanawialiście się, skąd się wziął pieniądz? Dlaczego mały kawałek papieru jest wartościowy i może być wymieniony na przedmioty o wiele bardziej wartościowe?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Przeprowadźcie zwiad na temat historii pieniądza. Poszukajcie w różnych źródłach (Internetie, muzeum, banku) informacji na temat historii pieniądza, wymiany barterowej, oraz wymienności pieniądza na złoto. Dowiedzcie się jakie waluty istniały na terenie Polski w przeszłości - jakie były ich nominały oraz nazwy. Od kiedy obowiązuje obecna waluta – polski złoty?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Porozmawiajcie z przedstawicielami innych pokoleń (rodzicami, dziadkami) o tym, jakie oni pamiętają pieniądze w Polsce i co można było za nie kupić. Poszukajcie starych monet i banknotów. Wykonajcie album (fizyczny lub elektroniczny), w którym umieścicie wzory monet i banknotów (falsyfikatów) obowiązujących w Polsce w poszczególnych latach oraz informacje zebrane w punkcie „Zaplanujcie”. Poszukajcie informacji, co można było kupić za 100 PLN (lub inny nominał) w poszczególnych latach w Polsce. Przedstawcie w ciekowej formie informacje o denominacji złotówki w 1995 r. – w rozmowie z rodzicami lub dziadkami dowiedzcie się, jak oni pamiętają denominację, czy trudno było im się przestawić na nowe nominały pieniądza gotówkowego?

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Zebrane informacje i opracowania zbierzcie w całość. Przedstawcie je pozostałym członkom drużyny w wybranej przez siebie formie (np. współorganizując ciekawą zbiórkę). Zdobytymi

informacjami możecie również podzielić się na stronie waszego środowiska na portalu społecznościowym. Jako podsumowanie opracujcie z pozyskanych informacji ciekawą formę, którą wykorzystacie w przyszłości w celu utrwalenia i nauczenia pozostałych osób z drużyny np. grę planszową, grę fabularną, grę ekonomiczną.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 8: Promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi

Tropem cyklu produkcyjnego

Wprowadzenie: Czy zastanawialiście się, jak produkt ostateczny(takie jak oranżada, chleb, krzesło, kwiatek, młotek, komputer itp.) trafia do sklepu? Z jakich komponentów się składa? Skąd są one pochodzą? Ile wysiłku, wiedzy i technologii włożono w produkcję tego dobra?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Odwiedźcie wybrany i interesujący was sklep (np. spożywczy, RTV AGD, sportowy, supermarket). Poszukajcie produktu, który wytwarzany jest w Polsce (najlepiej w pobliżu Waszej miejscowości) lub takiego, którego komponenty są produkowane w waszej okolicy (np. element elektroniczny dla sprzętu RTV AGD, albo składnik dla produktów spożywcznych).

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Prześledźcie w pierwszej kolejności drogę dystrybucji wybranego przez was produktu. Gdzie jest on produkowany i do jakich sklepów trafia w Polsce i na świecie?

Spróbujcie nawiązać kontakt z jego producentem. Dowiedzcie się, z jakich komponentów składają się ich wyroby i skąd pochodzą. Może uda Wam się odwiedzić zakład produkcyjny? Na podstawie ceny wybranego produktu oszacujcie koszty jego produkcji - jaką część jej wartości mogą stanowić komponenty, a jaką robocizna? Poszukajcie za pomocą Internetu podobnych produktów wytwarzanych w Polsce i na świecie. Porównajcie podobne dobra, ale pochodzące od różnych producentów, różniące się pod względem jakości, ceny, dostępności w sklepach. Czym się różnią? Sprawdźcie, czy porównywane przez was produkty są zgodne z zasadami Fair Trade.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

W swoim gronie wraz z osobą dorosłą (jednym z rodziców, drużynowym, przyboczny) zastanówcie się, z czego wynikają różnice w cenie tych samych lub podobnych produktów. Czy przy kształtowaniu ceny i jakości wykorzystywana jest siła firmy (globalny producent, tańsza siła robocza, agresywniejsza reklama). Gdybyście to WY byli właścicielami fabryki, co zmienilibyście w omawianym przez was produkcie? Stwórzcie prezentację podobnego produktu tak, jak chcielibyście go produkować Wy – od idei (co chcecie zapewnić klientom i jak różni się Wasz produkt od innych), poprzez pomysł na produkcję i dystrybucję, aż po pomysł na opakowanie, oprawę graficzną i reklamę. Stworzoną koncepcję zaprezentujcie w dowolny sposób - poprzez prezentację, którą pokażecie w drużynie, za pomocą gazetki (lub innej promocyjnej formie), która opowie o Waszym pomyśle i wyjaśni, dlaczego dokonaliście takich, a nie innych wyborów.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 8: Promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi

Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

ODKRYWANIE

O harcerkach i harcerzach mówi się, że zawsze chcą więcej wiedzieć niż wiedzą i umieć więcej niż umieją. Czy tak jest także z wami? Tropy dotyczące ODKRYWANIA wychodzą tej potrzebie naprzeciw: pozwalają przeprowadzać własne doświadczenia i eksperymenty oraz zgłębiać tajniki nauki i techniki.

Eksperymentatorzy

Wprowadzenie: W każdym z nas drzemie ciekawość świata. Zastanawiamy się „A co by się stało, gdyby tak...?” i od czasu do czasu eksperymentujemy, by dowiedzieć się tego. Realizując ten trop poczujecie radość z eksperymentowania i doświadczycie emocji, które towarzyszą naukowcom w ich pracy. A przy okazji może dowiecie się czegoś ciekawego o otaczającym nas świecie?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

W gronie zastępu zastanówcie się, z jakiej dziedziny nauki chcielibyście przeprowadzić doświadczenia lub eksperymenty. Poszukajcie w Internecie ich ciekawych przykładów – takich, jakie moglibyście wykonać sami (pamiętając o zasadach bezpieczeństwa). Jeśli potrzebujecie inspiracji, możecie wykorzystać te opisane poniżej. Ale nie poprzestawajcie na nich – tylko pamiętajcie, aby ich wybór skonsultować z drużynowym lub innym pełnoletnim opiekunem.

Przydatne linki:

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/chce-wiedziec-wiecej-niz-wiem-umiec-wiecej-niz-umiem/>

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Przeprowadźcie serię doświadczeń lub eksperymentów. Pamiętaj, że musi być przy tym ktoś starszy. Zastanówcie się, jakich zasad należy przestrzegać podczas eksperymentowania i zastosujcie je w praktyce. Zgłobcie dowolną dziedzinę nauki – pamiętając, że eksperymentuje się nie tylko w naukach przyrodniczych, ale również humanistycznych. Poszukajcie informacji o słynnych udanych i nieudanych eksperymentach.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Korzystając z pomocy nauczyciela, rodzica, drużynowego lub innej pełnoletniej osoby, sporządź listę zasad bezpieczeństwa, które obowiązują podczas eksperymentowania.
- Przeprowadź doświadczenie ze skaczącym jajkiem (opis znajdziesz w internecie). Przedstaw jego wyniki zastępowi wraz z naukowym uzasadnieniem.
- Znajdź w internecie przepis na wykonanie musujących kul do kąpieli. Wraz z zastępem przygotujcie je dla swoich bliskich. W razie potrzeby poproś o pomoc w zachowaniu właściwych proporcji drużynowego lub przyboczne.
- Poszukaj metod na sporządzenie „niewidocznego pisma”. Przygotuj za jego pomocą listy do innych zastępów (treść ustal z zastępem) i doręcz je. W razie potrzeby, podpowiedz adresatom, jak odczytać wiadomość. Przekaż zastępowi tę tajemną wiedzę.
- Przygotuj elementy niezbędne do zrobienia lawy w butelce lub wulkanu (opis doświadczenia znajdziesz w internecie, ale pamiętaj, że należy je wykonywać pod opieką dorosłego i koniecznie na świeżym powietrzu, a nie w pomieszczeniu). Przeprowadź pokaz dla rodziny lub kolegów oraz zastępu w taki sposób, aby ktoś mógł Ci asystować i uczestniczyć w nim. Podaj widzom naukowe uzasadnienie.
- Poszukaj w internecie filmików z różnymi doświadczeniami naukowymi. Najciekawsze zaprezentuj zastępowi (możesz je wykonać, opowiedzieć jego przebieg lub pokazać dany filmik).
- Nagraj film lub udokumentuj zdjęciami jeden z Waszych eksperymentów. Zamieść w sieci w miejscu dostępnym dla pozostałych członków drużyny.

PAMIĘTAJcie, ŻE PRZY KAŻDYM EKSPERYMENCIE MUSI TOWARZYSZYĆ WAM OSOBA DOROSŁA.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Podsumowując zrealizowany trop w gronie Waszego zastępu, pomyślcie, co było najłatwiejsze, a co najtrudniejsze w tym działaniu. Przypomnijcie sobie najciekawsze doświadczenia oraz ich wyniki. Czy pamiętacie jeszcze, jakie były ich naukowe uzasadnienia? Czy ktoś z Was „złapał bakcyla” i ma w planach dalsze eksperymentowanie? Zbierzcie wyniki i opisy waszych eksperymentów i przedstawicie w drużynie. Zastanówcie się, w jakiej formie to przedstawiście. Może zorganizujecie warsztaty?

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Tytani nauki

Wprowadzenie: Uczymy się przez całe życie. A skoro tak, to uczmy się szybko i skutecznie. Dzięki realizacji tego tropu osiągniecie mistrzostwo w uczeniu się i poznacie różne metody zdobywania wiedzy. Pomożecie również tym, którzy mają problemy z zapamiętywaniem informacji. Przy okazji rozbudzicie też swoją kreatywność oraz ugruntujecie posiadane wiadomości.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

Zróbcie burzę mózgów. Zastanówcie się, dlaczego tak wiele osób ma problemy w szkole związane z tym, że nie potrafią czegoś zapamiętać? Może sami należycie do tej grupy osób? Przypomnijcie sobie, co pomaga Wam w przyswajaniu różnych informacji? Jakie macie sposoby na uczenie się? Jakie przedmioty lubicie i jaką wiedzą chcielibyście zainteresować kolegów ze szkoły?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Zastanówcie się, jaka dziedzina wiedzy szkolnej Was szczególnie interesuje. Wykonajcie kilka pomocy dydaktycznych (np. w formie plakatu, ulotki, modelu, makiety, rzeźby, gry edukacyjnej typu memory czy domino, krzyżówki, mapy myśli itp.), dzięki którym możliwe będzie zapamiętanie danych informacji na kilka różnych sposobów – dzięki zmysłowi wzroku czy dotyku lub poprzez ruch. Wykorzystajcie różne techniki plastyczne, kolory, faktury. Niech Wasze pomoce przekażą wiedzę i pomogą ją utrważyć. Zaprezentujcie swoje pomoce w wybranej szkole – być może znajdziecie na to czas na długiej przerwie albo podczas dni otwartych, po lekcjach lub zrobicie ich

wystawę w szkolnej bibliotece? Może któryś z nauczycieli będzie zainteresowany umieszczeniem ich w swojej pracowni lub wykorzystaniem na kółku naukowym?

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Dowiedz się, jakie informacje szczególnie trudno zapamiętać kolegom z Waszych klas. Zebrane informacje zaprezentuj na zbiórce. Dowiedz się, jakimi dziedzinami wiedzy interesują się członkowie Twojego zastępu i jakie są ich ulubione przedmioty szkolne. Poprowadź dyskusję, podczas której wybierzecie tematykę Waszych pomocy szkolnych – biorąc pod uwagę potrzeby kolegów oraz Wasze zainteresowania – zadanie dla zastępowego.
- Znajdź informacje w internecie, kim są słuchowcy, wzrokowcy i kinestetycy. Zaprezentuj na zbiórce, czym różnią się te sposoby uczenia się.
- Pokieruj wykonaniem pomocy dydaktycznych. Dopilnuj, by ich autorzy dobrze sprawdzili informacje, które zamieszczają.
- Wyszukaj informacje na temat technik szybkiego uczenia się. Poproś o pomoc drużynowego w znalezieniu specjalisty w tym zakresie. Możesz też poprosić o pomoc nauczyciela lub pedagoga szkolnego.
- Poproś zaprzyjaźnionego nauczyciela (lub kilku), by przyglądał się Waszym pomocom i sprawdził, czy nie zawierają błędów, zanim je zaprezentujecie na forum. Możecie też skupić się na przydatnych w szkole „technikach szybkiego czytania i uczenia się”.
- Przy pomocy kadry drużyny i reszty zastępu zorganizuj grę terenową z techniką szybkiego uczenia się. Zaproś na nią całą drużynę/drużynę z twojego środowiska/inne zaprzyjaźnione drużyny harcerskie.
- Znajdź sposób na to, by inni uczniowie mogli poznać lub wykorzystać Wasze pomoce dydaktyczne bądź poznali techniki szybkiego uczenia się. Jeśli jest to utrudnione, skorzystaj z pomocy drużynowego podczas kontaktów ze szkołą.

3. **Podsumujcie**, ocenicie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Podsumowując zrealizowany trop w gronie Waszego zastępu, pomyślcie, co było najłatwiejsze, a co najtrudniejsze w tym działaniu. Zastanówcie się, co zyskaliście dzięki wykonaniu pomocy dydaktycznych – czego sami się nauczyliście, co odkryliście? Zapytajcie zaprzyjaźnionych nauczycieli, co sądzą o wykonanych przez Was pomocach.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Wynalazcy

Wprowadzenie: Naukowcy wiedzą, że nie ma wiedzy bezużytecznej – przedzej czy później każde odkrycie znajdzie swoje zastosowanie w praktyce życia codziennego. Mikrofalówkę wynalazł inżynier Percy Spencer podczas prac nad radarem wojskowym. Kiedy go testował, ze zdziwieniem zauważał, że promienie mikrofalowe rozpuściły czekoladowy batonik, który miał przy sobie. Spencer z ciekawości zaczął podgrzewać inne przedmioty i dopiero wtedy odkrył potencjał tego rodzaju promieniowania. Poznajcie historie różnych wynalazków i ich twórców. Może zainspiruje Was to do opracowania własnego patentu?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie, co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

Poszukajcie informacji o wybitnych wynalazcach i wizjonerach świata nauki – np. o Leonardzie da Vinci, którego maszyny wyprzedzały swoje czasy o stulecia. Zastanówcie się, jakimi cechami muszą charakteryzować się naukowcy, aby osiągnąć sukces w swojej dziedzinie. Czy posiadacie część z nich albo wszystkie? Nad którymi chcielibyście popracować, by w niedalekiej przyszłości dokonać przełomu w nauce?

Przydatne linki:

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/chce-wiedziec-wiecej-niz-wiem-umiec-wiecej-niz-umiem/>

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Poszukajcie informacji o różnych zdobyczach techniki. Zastanówcie się, jak wyglądałyby nasze życie bez nich? Odwiedźcie miejsca, w których znajdują się wytwory ludzkiej zaradczości z różnych epok (np. skanseny, muzea, izby pamięci, prywatne zbiory itp.). Dowiedzcie się, nad jakimi wynalazkami pracują obecnie światowi naukowcy. Pomyślcie nad tym, jaki problem moglibyście sami rozwiązać i stwórzcie własny prototyp wynalazku.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Poszukaj informacji o wynalazcach (3 lub więcej), których odkrycia zrewolucjonizowały nasze życie. Przedstaw ich dokonania na forum zastępu w dowolnej formie (może być to gawęda, plakat, makietka itp.).
- Wraz z zastępcem zastanów się, jakie cechy posiadają osoby, które dokonały przełomowych odkryć w świecie techniki. Spisz je i udostępnij zastępowi, by każdy mógł sam zastanowić się nad tym, które cechy posiada, a które chciałby wypracować czy wzmacnić. Porozmawiajcie o tym na zbiórce.
- Przynieś na zbiórkę przedmiot, który jest przykładem zdobyczy techniki i opowiedz o zasadach jego działania oraz prawidłowego użytkowania.
- Zorganizuj wyjście zastępu do miejsca, w którym są przechowywane zdobyczki techniki z dowolnego okresu historycznego. Poproś zaufaną osobę dorosłą (członka kadry drużyny lub opiekuna) by udała się tam z Wami.
- Pokieruj wykonaniem przez zastęp prostego, wymyślonego przez Was wynalazku, który ułatwi wykonywanie dowolnej, codziennej czynności lub rozwiąże jakiś problem.
- Znajdź sposób na upowszechnienie wiedzy o Waszym wynalazku tak, by przydał się większej liczbie osób. Zrealizuj go. Możecie nagrać film z tutorialiem i zaprezentować go np. reszcie drużyny, rodzicom, kolegom z klasy.
- Przeprowadź w zastępie dowolne ćwiczenie, które rozwija kreatywność.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Podsumowując zrealizowany trop w gronie Waszego zastępu, pomyślcie, co było najłatwiejsze, a co najtrudniejsze w tym działaniu. Zastanówcie się, jak systematycznie pracować nad sobą, by osiągnąć sukces w dziedzinie nauki lub zainteresowań. Dowiedzcie się, jakie reakcje i opinie wywołał Wasz wynalazek. Może już macie pomysł na jego ulepszenie?

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 9: Budowa stabilnej infrastruktury, promowanie zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wsparcie innowacyjne

BRATERSTWO

Jak wiemy „Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza”. Tropy BRATERSTWA poświęcone są rozwijaniu pozytywnej postawy wobec innych osób. Poznawajcie także ludzi, którzy różnią się od Was np. wiekiem, narodowością czy poglądami. Może niektórzy z nich są z jakiegoś powodu dyskryminowani. Poznajcie, zaakceptujcie inność, a jeśli będzie trzeba – udzielcie wsparcia, najlepiej jak potraficie!

Członkowie harcerskiej i skautowej rodziny

Wprowadzenie: „Bo wszyscy harcerze to jedna rodzina, starszy czy młodszy, chłopak czy dziewczyna” głosi jedna z popularnych piosenek – udowodnijcie, że to prawda i prześlijcie moc serdecznych życzeń do bliższych i dalszych członków tej rodziny.

1. Zaplanujcie, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielicie się obowiązkami:

Zastanówcie się wspólnie czym jest dla Was osobiście bycie częścią harcerskiej i skautowej rodziny oraz co możecie zrobić, aby być z tą rodziną w dobrym kontakcie.

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Z okazji Dnia Myśli Braterskiej (albo w jakiś inny wybrany dzień roku) własnoręcznie przygotujcie kartki z serdecznymi życzeniami w kilku językach. Te z treścią w języku polskim wyślijcie do przedstawicieli wszystkich organizacji harcerskich (poza ZHP), które działają na terenie Waszego województwa. Te zaś w obcych językach wyślijcie do przedstawicieli organizacji skautowej, której członkowie są wyznawcami jednej z głównych religii świata.

Propozowany podział zadań w zastępie:

- Czas na zwiad - znajdź informacje odnośnie tego, jakie organizacje harcerskie (poza ZHP) działają na terenie Waszego województwa. Z pomocą przybocznego lub innego starszego harcerza pozyskaj kontakty do drużyny z każdej z nich.
- Z pomocą drużynowego/przybocznego znajdź najbliższego Wam instruktora ZHP, który specjalizuje się w kontaktach zagranicznych i poproś o kontakty do skautów z wybranych przez Was państw.
- Ułóż treść życzeń w języku polskim.
- Z pomocą wybranej osoby dorosłej (rodzica, nauczyciela języka obcego) przetłumacz treść życzeń na potrzebne języki.
- Zapewnij materiały plastyczne do wykonania kartek z życzeniami (weź z domu/z harcówki, kup).
- Po wykonaniu kartek i wpisaniu treści życzeń wyślij je pocztą do adresatów.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Podsumowując zrealizowany trop w gronie Waszego zastępu pomyślcie, co było najłatwiejsze, a co najtrudniejsze w tym działaniu. Czy wiedzieliście wcześniej, że w wybranych przez Was państwa także odbywają się zbiórki dokładnie takie jak Wasze? Czas na burzę mózgów. Podzielicie się najciekawszymi odkryciami z resztą drużyny.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

10 MNIEJ NIERÓWNOŚCI

16 POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE

HarcGraficiarze przeciw hejtom

Wprowadzenie: Przeszkadza Wam mnóstwo obraźliwych haszłów i wyzwisk, które szpecą mury i budynki w otoczeniu Waszego miejsca zamieszkania? Chcielibyście to zmienić, ale nie wiecie jak? Chcecie zostać HarcGraficiarzami i zamalować je wszystkie? Zapoznajcie się z tą propozycją, aby dowiedzieć się, jak to zmienić i zostać HarcGraficiarzem!

1. Zaplanujcie, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zorganizujcie zastępowy zwiad po okolicy Waszego zamieszkania i odnajdżcie jak najwięcej ścian, na których napisane są obraźliwe teksty, wulgaryzmy czy inne formy mowy nienawiści. O Waszym zwiadle powinien wiedzieć Wasz drużynowy oraz Wasi rodzice/opiekunowie (poinformujcie ich, gdzie dokładnie będącie i kiedy wróćcie). Znalezione ściany zaznaczcie dokładnie na mapie okolicy i sfotografujcie, aby móc je później przedstawić drużynie i osobom decyzyjnym o ich zamalowaniu. W trakcie zwiadu postarajcie też podpytać sąsiadów, do kogo należą budynki, na których znajdują się obraźliwe napisy.

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Propowany podział zadań w zastępie:

- Dowiedz się, czym jest zjawisko „hejtu” i do jakich negatywnych skutków może ono prowadzić. Przekaż zebrane wnioski na zbiórce zastępu np. w formie gry fabularnej lub quizu.
- Przygotuj dokładną mapę z zaznaczonymi miejscami występowania „hejtów” na okolicznych ścianach czy murach. Mapę można wykonać również internetowo – wtedy dodaj do niej także zrobione przez Was zdjęcia.
- Zorganizuj razem z zastęmem zbiórkę drużyny, na której podzielicie się zdobytymi informacjami na temat „mowy nienawiści”, a także przedstawicie efekty zwiadu. Zadbaj nie tylko o treści, ale i atrakcyjną formę zbiórki (może warto zorganizować mini konkurs lub wpleść nową wiedzę w ulubiony rodzaj gry terenowej)
- Na Radzie Drużyny przeanalizujcie, czy w drużynie nie ma problemu z mową nienawiści. Wypracujcie wspólny plan działania, jaki można zastosować wobec problemu mowy nienawiści w drużynie lub w Waszej okolicy – to zadanie dla zastępowego.
- Razem z drużynowym lub przyboczny zgłoście właściwej osobie w urzędzie lub do wyspecjalizowanej fundacji chęć zamalowania napisów.
- Po uzyskaniu zgody zorganizuj akcję zamalowywania obraźliwych napisów. Jeśli napisów jest zbyt wiele na możliwości Waszego zastępu, zaproś do pomocy całą drużynę.
- Sfotografuj efekty Waszych prac – czyste, zamalowane mury lub ściany budynków. Przygotuj prezentację efektów: stan przed i po malowaniu.

- Zorganizuj zbiórkę drużyny, na którą również zaprosisz koleżanki i kolegów ze szkoły oraz np. okolicznych mieszkańców, sąsiadów, Waszych nauczycieli, aby zaprezentować efekty Waszych prac w postaci zrobionych przez Was zdjęć (może to być tradycyjna wystawa lub pokaz multimedialny).

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy można samemu zmienić okolicę miejsca zamieszkania? Czy jesteśmy w stanie mieć realny wpływ na nasze miejsce zamieszkania i jego wygląd? Odpowiedzcie sobie na te pytania i podzielcie się swoimi przemyśleniami z innymi członkami drużyny, a także ze znajomymi i rodzicami.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami

Cel 11: Uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Każdy inny, wszyscy równi

Wprowadzenie: Czy wiecie, że słowa mogą zranić mocniej niż pięści? Słowa zaś biorą się z naszych myśli. Czy zdarza Wam się myśleć lub mówić o kimś złe, nawet jeśli tak naprawdę ta osoba/osoby nic Wam złego nie zrobiła/zrobiły? Zastanówcie się wspólnie, skąd się biorą takie myśli i co można zrobić, aby się od nich uwolnić.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie, co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami.

Zróbcie burzę mózgów i na arkuszu szarego papieru lub tablicy narysujcie wszystko, co kojarzy się Wam ze słowem „tolerancja”. Zastanówcie się, czym jest tolerancja oraz jakie są przejawy zachowań tolerancyjnych. Przypomnijcie sobie sytuacje, gdy ktoś wobec Was był nietolerancyjny, jak się wtedy czuliście. Zastanówcie się, czy do Waszej drużyny mają dostęp wszyscy chętni? Kto mógłby mieć trudności z należeniem do Waszej drużyny i dlaczego? Popracujcie wspólnie nad tym, aby świat wokół Was był bardziej otwarty na osoby w różny sposób „inne”.

Pomocne linki:

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/pod-namiotem-praw/>

http://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2015/12/kazdyinnywszyscyrowni_web.pdf

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Zorganizuj na zbiórce drużyny następujące ćwiczenie:

Pracując w parach, wypiszcie na kartkach po pięć Waszych cech wspólnych oraz pięć różnic. Następnie, pracując w innych parach, porównajcie te opisy. Postarajcie się odnaleźć te cechy, które są wspólne Wam wszystkim. Odpowiedzcie sobie na pytanie, jak Wasza różnorodność wpływa na prace Waszej grupy. Podsumujcie razem zebrane wyniki.

- Jednym z ważnych elementów nietolerancji jest myślenie stereotypowe (stereotyp to uproszczony, nieprawdziwy obraz rzeczywistości). Wypisz razem z zastępcem znane Wam stereotypy dotyczące różnych narodowości. Jak myślicie, z czego one powstały? Zastanówcie się, jak likwidować stereotypowe myślenie u siebie i wśród rówieśników. Chodzi o stereotypy związane np. z płecią, narodowością (przykład: dziewczęta są humanistkami, a chłopcy matematykami). Podejmijcie działanie z tym związane.

- Zorganizuj razem z zastępcem w miejscu swojego zamieszkania zwiad na temat tolerancji wśród dzieci i młodzieży. Wypiszcie na kartach do głosowania przedstawicieli kilku grup społecznych (np. osoby starsze, osoby biedniejsze, osoby o innym kolorze skóry, osoby o innej narodowości), które wciąż nie spotykają się w Polsce z pełną otwartością. Zapytajcie rówieśników, czy chciałby mieć taką osobę za kolegę ze szkolnej ławy? Poszerzcie zwiad o dodatkowe ważne dla Was pytania.

- Zbierz wyniki z przeprowadzonego przez Was zwiadu i zilustruj je razem z zastępcem na plakatach. Wzbogaćcie je o Wasze przemyślenia i hasła na temat przyczyn stereotypów, braku tolerancji.

- Przygotuj wystawę Waszych plakatów w szkole lub w innym publicznym, często odwiedzanym miejscu w Waszej okolicy. Pamiętajcie, że musicie uzyskać zgodę właściciela terenu.

- Zorganizuj „wernisaż” Waszej wystawy plakatów. Zaprosicie razem z zastępcem na nią Waszą drużynę, znajomych i rodzinę.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami.

Podsumujcie zrealizowane przez Was działania w gronie zastępu. Pomyślcie, czy zmieniło to Wasze podejście do osób, które znacznie różnią się od Was. Jak ich teraz postrzegacie? Dowiedzcie się, jakie reakcje i opinie wywołała Wasza wystawa plakatów. Czy udało Wam się nią zainspirować Wasze bliskie osoby do bycia bardziej otwartymi i tolerancyjnymi? Może macie jakieś pomysły na kolejne działania w tym temacie razem z Waszą drużyną lub bliskimi?

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 5: Osiąganie równości płci oraz wzmacnianie pozycji kobiet i dziewcząt

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami

Przyjaciele seniorów

Wprowadzenie: Istnieje polskie powiedzenie „starość nie radość” wskazujące na to, że im więcej mamy lat, tym mniej mamy powodów do śmiechu, ale czy tak musi być naprawdę? Harcerz jest zawsze pogodny i ta pogoda ducha powinien dzielić się z innymi.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zastanówcie się, jak to jest mieć 60, 70 lub 80 lat. Odwiedźcie całym zastępem swoich dziadków lub innych krewnych w tym wieku i dowiedzcie się, co jest największą radością i smutkiem ich aktualnego życia. A może jest coś co możecie zrobić, aby chwil radosnych w ich życiu było więcej?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Zaangażujcie swój czas i siły na rzecz tych konkretnych osób zgodnie z ich potrzebami. Może Waszym dziadkom trudność sprawia sprzątanie mieszkania (szczególnie mniej dostępnych miejsc)? Wówczas jedna ze zbiórek zastępu mogłaby się przerodzić w wiosenne/jesienne porządki u nich w domu. Poproście zaufanego dorosłego, aby Wam towarzyszył. A może któryś z seniorów rodu dotkliwie odczuwa samotność i doceni wspólny spacer? Pozyteczne może być także wyręczenie starszych krewnych w czynnościach wymagających obeznania ze współczesną technologią (komputerem, smartfonem itp.).

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy dzięki Wam uśmiechy częściej zagościły na twarzach krewnych? Jakie to uczucie nieść komuś radość? A może mimo dobrych chęci nie wszystko poszło zgodnie z planem? Czy życie osób starszych bardzo różni się od Waszego? Czego mogliście się od nich nauczyć zdobywając ten trop? Podsumujcie swoje wysiłki, a następnie pochwalcie się nimi na forum drużyny.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 10: Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami

Cel 16: Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

10 MNIEJ
NIERÓWNOŚCI

16 POKÓJ,
SPRAWIEDLIWOŚĆ
I SILNE INSTYTUCJE

OJCZYZNA

Tropienie OJCZYZNY ma wiele znaczeń. Możecie dowiedzieć się więcej o naszej historii i jej bohaterach, doświadczyć bliskiego spotkania z polską muzyką, malarstwem czy filmem, a także na własne oczy zobaczyć najpiękniejsze zabytki. Pokażcie, że nie o Was mówi przysłowie: „cudze chwalicie, swego nie znacie”.

Dumni sportowcy

Wprowadzenie: Możliwość usłyszenia Mazurka Dąbrowskiego na stadionie, gdzie rozgrywały się ważne zawody sportowe, to niesamowite przeżycie. Niech duma z osiągnięć polskich sportowców zagrzeję Was do walki o własną kondycję fizyczną oraz najwyższe miejsce na podium.

- Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Jak często Polacy sięgali po najwyższe miejsca na podium w ostatnich latach? W jakich dyscyplinach wiodą prym w Europie, a nawet na świecie? Poznajcie jak najwięcej faktów z życia sportowego, z jakich jako Polacy możemy być dumni. Postarajcie się dowiedzieć jak najwięcej nie tylko o popularnych dyscyplinach, ale także tych, które mają w Polsce mniej fanów. Z kim możecie się spotkać, aby uzyskać taką wiedzę?

- Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Pomyślcie, jak możecie się tą wiedzą i dumą podzielić z innymi. Może w formie gazetki rozdawanej uczniom, plakatu zawieszonego w siedzibie hufca, audycji w szkolnym radiowęźle czy quzu dla kolegów i koleżanek z podwórka?

Nie zapomnijcie także o tym, czego możemy się od polskich sportowców nauczyć. Może już dziś jest ktoś z Was, kto chce pójść w ich ślady? Czego wymaga kariera sportowca? Przede wszystkim ćwiczeń. Wybierzcie dyscyplinę sportową, w której chcecie się doskonalić i zorganizujcie dla reszty drużyny własną olimpiadę sportową, na której także zaprezentujecie sylwetki polskich sportowców. Pamiętajcie, żeby była ona poprzedzona kilkutygodniowym przygotowaniem kondycyjnym. Poproście o pomoc osobę doświadczoną w danej dyscyplinie. Ćwiczenia mają być dostosowane do Waszego poziomu zaawansowania i kondycji fizycznej.

- Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Po wykonanych zadaniach oceńcie wspólnie, na ile udało Wam się zrealizować Wasze zamierzenia. Czy każdy zrobił to, co do niego należało? Czego się nauczyliście w trakcie tego tropu? Pochwalcie się swoimi dokonaniami na forum drużyny.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 3: Zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu

Harcerze-artyści

Wprowadzenie: Świat jest piękny, przystańcie na chwilę, zainspirujcie się przyrodą, napotkaną na swojej drodze sztuką. Stwórzcie własne dzieło, które pokaże Wasze emocje i uczucia.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Popatrzcie na piękno polskiej przyrody i zastanówcie się, co czujecie, kiedy ją obserwujecie. Jak możecie się tymi emocjami podzielić z innymi? Jak możecie zachęcić ich do poznawania jej uroków?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Stwórzcie w dowolnej technice prace plastyczne przedstawiające piękno polskiej przyrody. Swoje prace zaprezentujcie podczas dni otwartych organizowanych w szkole, w której działacie.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Zaplanuj zwiad po malowniczej przyrodniczo okolicy. Poproś zaufaną osobę dorosłą, aby pojechała z Wami.
- Zorganizuj wycieczkę zastępu do muzeum lub galerii sztuki. Przyjmij rolę przewodnika. Zaproś wybraną osobę dorosłą, aby Wam towarzyszyła. Jeśli nie macie możliwości odbyć takiej wycieczki, znajdź w Internecie dwa muzea, które można zwiedzić wirtualnie i zaprezentuj je zastępowi.
- Zaprezentuj członkom zastępu kilka technik plastycznych, tak aby każdy mógł wybrać technikę, w której wykona swoją pracę.
- Przygotuj niezbędne materiały (weź z domu lub z harcówki, a jeśli jest taka potrzeba to kup po uzgodnieniu z drużynowym sposobu finansowania zakupów).
- Zajmij się zbieraniem i zabezpieczeniem prac wykonywanych przez członków zastępu. Jeśli nie pracowaliście wspólnie podczas zbiórki, zadbaj o przestrzeganie terminu wykonania prac.
- Zorganizuj wystawę prac w Waszej szkole. Poproś drużynowego albo wychowawcę, żeby skonsultował to z dyrekcją placówki.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy dzielenie się swoimi odczuciami i emocjami jest według Was ważne? W jaki sposób możecie przelać na papier, stworzyć dzieło plastyczne pokazując miejsca, które odwiedziliście? Czy macie jakieś dobre rady, którymi warto się podzielić z resztą drużyny?

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

4 DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

Tropem obieżyświatów

Wprowadzenie: Wyruszcie w świat! Wokół Was jest tyle ciekawych miejsc do zobaczenia. Znajdziecie mapę i zobacacie, gdzie możecie udać się na wycieczkę. Może w okolicy jest jakieś miasteczko z pięknymi zabytkami, a może przepiękny las z wodą, gdzie możecie wybrać się na wędrówkę lub wycieczkę rowerową? Wszystko zależy od Was. To może być wspaniała przygoda!

1. Zaplanujcie, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zastanówcie się, gdzie jeszcze nigdy nie byliście. Czy jest w Waszej okolicy jakieś ciekawe miejsce warte zobaczenia? Sprawdźcie, jak można tam dojechać lub dojść. Pomyślcie, kto może z Wami się wybrać i pomóc Wam w zaplanowaniu wycieczki. Co będziecie podczas niej robić? Czy będą Wam potrzebne jakieś środki i co powinniście zabrać?

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Pomyślcie, gdzie możecie się udać. Poproście o pomoc drużynowego, aby pomógł Wam w sprawach organizacyjnych i zapewnił opiekuna podczas wycieczki. Podzielcie się zadaniami. Wyznaczcie trasę, zróbcie krótki przewodniczek po zabytkach albo ciekawym miejscu, do którego się wybierzecie. Pomyślcie, żeby zrobić zwiad. Na pewno warto też sprawdzić pogodę i zabrać odpowiednie rzeczy na wyprawę. Podczas wycieczki zróbcie zdjęcia, które będą dla Was świetną pamiątką.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy podróżowanie poszerza horyzonty? Czy dzięki temu, że zobaczyliście dotąd nieznane miejsca, dowiedzieliście się czegoś nowego? A może spędziłyście czas, odpoczywając na łonie natury i poznając przyrodę? Co wynieśliście z tej wyprawy? Co poznaliście? Swoją relacją z wycieczki podzielcie się z całą drużyną. Zróbcie np. prezentację, pokażcie zdjęcia, zróbcie wpis do kroniki.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju: Nie dotyczy.

Z kulturą na Ty

Wprowadzenie: Rozejrzyjcie się. Dostrzeżcie, jakie miejsca związane z kulturą możecie znaleźć w swojej miejscowości. Odwiedźcie je i poznajecie bliżej. Czy wiecie, dlaczego warto je odwiedzić?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zaplanujcie wycieczkę do teatru, muzeum, domu kultury lub w inne miejsce, gdzie toczy się życie kulturalne w Twojej miejscowości. Może zaproście jakiegoś aktora z teatru albo animatora? Możecie poprosić rodzica lub inną osobę dorosłą, aby pomógł się Wam skontaktować z wybraną osobą. Poszukajcie zajęć tanecznych lub teatralnych w lokalnym domu kultury.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Odwiedźcie kilka różnych miejsc związanych z szeroko pojętą kulturą albo zróbcie własną inscenację teatralną lub pantomimę. Poznajcie tajniki dramy lub techniki zdobnictwa popularne w Waszym regionie. Dowiedzcie się, jakie wydarzenia kulturalne są organizowane w Waszej miejscowości, spróbujcie się na nie wybrać z zastępem.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy dzięki spotkaniu z kulturą poznaliście coś nowego? Może odkryliście w sobie nowe talenty lub pasje? Podzielcie się nowymi umiejętnościami z innymi członkami drużyny i zainspirujcie ich do poznawania kultury.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

CZŁOWIEK

Wszyscy wiemy, że w zdrowym ciele zdrowy duch, ale czy równie dobrze wiemy co robić, żeby każda druwna i druh byli zdrowi? Na tropie CZŁOWIEKA będącie mieli okazję zasmakować różnych rzeczy dodających sił ciału: ruchu, odpoczynku, odpowiedniego jedzenia, a nawet wody i mydła.

Harcerscy rowerzyści

Wprowadzenie: Lubicie jeździć rowerem i chcecie podjąć nowe wyzwanie? Czy marzyliście kiedyś o tym, żeby zostać kolarzem lub kolarką? Jazda na rowerze nie tylko buduje wszystkie partie ciała, ale wzmacnia też więzi międzyludzkie i poczucie sprawczości.

1. Zaplanujcie, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zaplanujcie zbiórkę w terenie, podczas której poznacie w praktyce budowę roweru, jak i techniki jazdy np. na szosie, w terenie, pod górę i z góry. Zaplanujcie wspólny wyjazd na zawody kolarskie lub inną imprezę rowerową.

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Propozowany podział zadań w zastępie:

- Zapoznaj się z przepisami ruchu drogowego i zasadami jazdy na rowerze. Przeprowadź zbiórkę na ten temat w formie gry terenowej.
- Zorganizuj zbiórkę w terenie z rowerami. Odwiedź miejsce, w których będzie można przygotować rower na wycieczkę/ zawody kolarskie – przedstaw w praktyce zasady konserwacji roweru oraz podstawowe naprawy, które można wykonać w terenie samodzielnie. Podczas tej zbiorki powinna Wam towarzyszyć osoba dorosła.
- Zaproś specjalistę na zbiórkę w terenie (nie musi to być zawodowy kolarz, wystarczy pasjonat tego sportu np. rodzic kogoś z Was lub nauczyciel WF), by mógł opowiedzieć o zawodach kolarskich, zaprezentować w praktyce i przygotować do różnych technik jazdy po różnym terenie, przedstawić i omówić sprzęt kolarski, zwyczaje kolarzy itp.
- Znajdź zawody kolarskie (lub inną imprezę rowerową), w których będziecie mogli wziąć udział i dopilnuj, aby cały zastęp się zapisał oraz skompletował potrzebny sprzęt kolarski do zawodów.
- Na podstawie zebranej wiedzy i umiejętności stwórz harmonogram ćwiczeń przygotowujących do zawodów kolarskich Wasz zastęp – przygotuj tabelkę, w której każdy członek zastępu będzie zaznaczał np. naklejką, że wykonał ćwiczenia w danym tygodniu. Przypominaj kolegom, żeby nie przekraczali liczby wyznaczonych ćwiczeń tak, aby nikt się nie przećwiczył i nie doznał kontuzji.
- Weźcie udział w zawodach kolarskich, a zdobyte umiejętności i wiedzę zaprezentujcie poprzez zorganizowanie wycieczki rowerowej z drużyną. Pamiętajcie, aby poinformować drużynowego i Waszych opiekunów o Waszych planach. Może ktoś z nich będzie chętny, aby dołączyć do Was podczas zawodów?

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy dzielenie się swoimi przeżyciami i wiedzą daje poczucie zadowolenia? Zastanówcie się nad tym. W jakich innych sytuacjach, nabycie doświadczenia może Wam i innym pomóc? Przekażcie zdobytą wiedzę innym i zainspirujcie je do korzystania z rowerów w ramach zbiórek i na co dzień, np. w drodze do szkółty.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 3: Zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu

Zdrowie przed wszystkim

Wprowadzenie: Natura jest nieograniczoną księgą wiedzy, z której powinniśmy korzystać.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zapoznajcie się ze zdrową żywnością, z niezdrowymi składnikami w produktach spożywczych oraz z rodzajami aktywności fizycznej. Zaplanujcie jadłospis, ćwiczenia fizyczne, konkursy, które będą nawiązywać do piramidy żywieniowej.

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Zastępowy - zorganizuj cykl zbiórek, które będą współprowadziły wszyscy członkowie zastępu, na tematy: aktywność fizyczna i jej wpływ na nasze zdrowie, zdrowa żywność na co dzień - dobre nawyki, niezdrowe składniki w produktach spożywczych i ich wpływ na zdrowie człowieka. Pamiętaj, aby poza treścią zadbać także o atrakcyjne formy zbiórek. Jeśli dla któregoś członka zastępu będzie to pierwsza samodzielnie prowadzona zbiórka, koniecznie zapoznaj go z zasadami dobrej zbiórki i podziel się własnymi praktycznymi wskazówkami.
- Zaproś na zbiórkę specjalistę od zdrowej żywności, który odpowie na Wasze pytania. Jeśli masz trudności ze znalezieniem takiej osoby, poproś o pomoc kadrę drużyny lub rodziców.
- Odwiedź miejsce, w którym można kupić zdrową żywność. Podczas zwiedzania zapoznaj się z gamą produktów i znajdź te, które mogą stać się dobrymi zamiennikami Waszych „przysmaków”. Pamiętaj, by poinformować opiekunów, gdzie się wybierasz.
- Stwórz jadłospis na najbliższy biwak na podstawie zdobytych informacji i przygotujcie zastęmem trzy zdrowe posiłki (o różnych porach dnia). Skonsultujcie go z drużynowym lub przyboczny i pamiętajcie o bezpieczeństwie podczas gotowania.
- Porozmawiaj o wprowadzeniu do drużyny zdrowych nawyków żywieniowych podczas zbiórek i wyjazdów, zaproponuj zdrowe zamienniki dotychczas używanych produktów w drużynie np. w formie plakatu do harcówki.
- Przeprowadź podczas biwaku zaprawę poranną/ ćwiczenia fizyczne, opowiadając o wpływie każdego ćwiczenia na nasze ciało.
- Zorganizuj „zdrowego Master Chefa” w drużynie – konkurs na najlepiej skomponowane zdrowe danie, rozpoznawanie produktów tylko za pomocą węchu i smaku, wspólna degustacja najbardziej nieznanych zdrowych produktów itp.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Czy wiedza na temat zdrowego żywienia jest potrzebna współczesnemu człowiekowi? Czy świadomy wybór produktów wpływa na nasze zdrowie? Dlaczego ruch jest podstawą piramidy żywieniowej? Podsumowanie działań zrealizujcie na łonie natury w dowolnej aktywnej formie np. olimpiady sportowej lub gry terenowej.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 2: Eliminacja głodu, osiąganie bezpieczeństwa żywnościowego i lepsze odżywianie oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa

Cel 3: Zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu

NATURA

Tropienie NATURY to ulubione zajęcie niejednej harcerki i niejednego harcerza. Świat przyrody pełen jest niezwykłych tajemnic i naturalnych skarbów czekających tylko na wprawnych obserwatorów. Jednak to, co żyje w wodzie, na ziemi i w powietrzu potrzebuje nie tylko naszego zachwytu, ale i ochrony.
Nie ma czasu do stracenia - do dzieła!

Robinsonowie

Wprowadzenie: Co harcerze lubią w harcerstwie najbardziej? Wielu z nas odpowie zapewne: obozy, wyjazdy na rajdy, gry terenowe. Czy przebywając na łonie natury zawsze pamiętamy, aby nic nie niszczyc? Czy potrafimy tak się wtopić w otaczającą nas przyrodę, żeby zostać niezauważonymi przez ludzi i zwierzęta?

1. Zaplanujcie, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Głównym zadaniem tego tropu jest przygotowanie i przeprowadzenie samodzielnego ekologicznego biwakowania (nocowania) zastępu. Trop najlepiej zrealizować podczas obozu, ale nie jest to koniecznością. Wybierzcie sobie zalesiony teren, w którym bezpiecznie zrealizujecie proponowane zadania (zawsze za zgodą rodziców). Pamiętajcie o tym, żeby je konsultować na bieżąco z drużynowym. Zastanówcie się, jak dobrze znacie wybrany teren. Pamiętajcie o zasadach „Leave no Trace” (nie pozostawiania śladów). Bardzo istotna jest pierwsza z nich: planuj i przygotuj się odpowiednio. To sens tego zadania.

Przydatne linki i materiały:

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/lesne-plemiona/>
książka „Wampumy Leśnych”

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Z zaproponowanych poniżej zadań wybierzcie od 5 do 7 w zależności od liczby członków zastępu i Waszego harcerskiego wyrobienia lub ułożyć swoje własne, idealnie do Was dopasowane zadania.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Zapoznaj zastęp z zasadami „Leave no Trace” w ciekowej formie np. gry lub konkursu. Swoją wiedzę na ten temat wykorzystajcie przy realizacji tropu.
- Podczas zwiedzania zastępu po lesie zastanów się, czym charakteryzuje się teren. Jakie tu rosną rośliny zielne i drzewa? Które obszary narażone są na największy wpływ, a gdzie można bawić się i obozować bez wyrządzania większych szkód? Rób notatki i zdjęcia.
- Przygotuj mapę obserwowanego terenu. Zaznacz na niej miejsca, w których można zorganizować zajęcia z maskowania, grę terenową, nocowanie dla zastępu. Zaznacz też miejsca zagrożone, których należy unikać podczas wszelkich aktywności. Zaplanujcie miejsce na „toaletę” (kocie dziurki) oddalone o przynajmniej 200 m od najbliższego cieku wodnego oraz obozowiska.
- Przygotuj dla zastępu posiłek z jadalnych roślin leśnych. Pamiętaj o zasadzie „tylko to, czego jesteś pewien na 100%”. Przed przystąpieniem do tego zadania zapoznaj się z roślinami trującymi występującymi w Twojej okolicy. Przygotujcie tylko takie potrawy, które wcześniej przetestowaliście z kimś z kadry lub rodzicami.
- Poprowadź dla zastępu zajęcia z maskowania tylko z pomocą materiałów naturalnych. Postarajcie się używać tylko martwych roślin.
- Zorganizuj dla zastępu pracę na rzecz zieleni, np. sprzątanie pasa przeciwpożarowego, zbieranie śmieci, sadzenie drzew. Pamiętaj o potrzebnych akcesoriach np. gumowych rękawiczkach. Przy planowaniu tego działania poproś o pomoc drużynowego. W zależności od pory roku możecie również spróbować skontaktować się z innymi organizacjami i wziąć udział w sezonowych akcjach, np. przenoszeniu płazów przez jezdnię lub budowie hoteli dla owadów wiosną, liczeniu

raków czy ochrony bioróżnorodności latem, sprzątaniu lub przygotowaniu budek lęgowych jesienią.

- Z pomocą kolegów (koleżanek) zastępu zbuduj szatą. Jeśli to Wasz kolejny obóz możecie też spróbować biwakować wywierając jak najmniejszy wpływ na środowisko - zacznijcie zbierać sprzęt i biwakować z użyciem hamaków i tarpów. To nic trudnego ani drogiego - hamaki znajdziecie całkiem tanio, tarp świetnie zastąpić plandekę ze sklepu budowlanego, a taśmy do mocowania do drzew kupicie w pasmanterii za kilka złotych.
- Zorganizuj nocowanie w lesie dla zastępu. Chęć realizacji tego zadania skonsultuj z drużynowym i komendantem obozu – zadanie dla zastępowego.
- Podczas nocowania w lesie pokaż zastępowi gwiazdozbiór Wielkiej i Małej Niedźwiedzicy oraz jeszcze jeden np. Kasjopeja lub Łabędź. Latem można też obserwować roje meteorów, np. Perseidy.

3. **Podsumujcie**, ocenicie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Po wykonaniu tego tropu ocenicie, na ile każde z Was zaangażowało się w realizowane zadania. Zastanówcie się, realizacja którego zadania podobała się Wam najbardziej? Z pomocą drużynowego jedno z zadań przeprowadźcie dla całej drużyny.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 13: Podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej

Młodzi przyrodnicy

Wprowadzenie: Podobno dzisiejsze dzieci są zainteresowane głównie elektroniką i techniką. Pokażcie innym, że to nie musi być prawda. „Harcerz mięlie przyrodę i stara się ją poznać” - co możemy zrobić, aby w praktyce realizować ten punkt Prawa Harcerskiego?

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Zastanówcie się, czym charakteryzuje się krajobraz w Waszej najbliższej okolicy. Może mieszkacie niedaleko lasu, dużego parku, jeziora lub rzeki? Przeprowadźcie zwiad: jakie zwierzęta i rośliny żyją i rosną w pobliżu? Czy Wasza okolica sprzyja organizowaniu zbiórek w terenie?

Przydatne linki:

<http://cbp.zhp.pl/poradniki/mlodziezowy-przewodnik-po-bioroznorodnosci/>
<http://cbp.zhp.pl/propozycje/chronmy-bioroznorodnosc/>
<http://cbp.zhp.pl/propozycje/woda-jest-zyciem/>

2. Zróbcie, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Poświęćcie czas na poznanie okolicy. Wyszukajcie ciekawe miejsca i rośliny. Zdobyte informacje uwiecznijcie i pokażcie w ciekawy sposób innym harcerzom. Wyszukajcie w różnych źródłach wiedzy informacje o roślinach i zwierzętach, które spotkacie. Sprawdźcie, czy możecie zrobić coś dobrego dla otoczenia.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Podczas kilku spacerów po najbliższej okolicy zastanów się, czym charakteryzuje się teren. Jakie tu rosną rośliny zielne i drzewa? Rób notatki i zdjęcia. Efekty swojej pracy przedstaw w formie mapki z zaznaczonymi ciekawymi przyrodniczo miejscami, pomnikami przyrody, nietypowymi roślinami, miejscami, gdzie zauważysz tropy zwierząt czy miejsca ich zamieszkania.
- Zorganizuj wyjście dla zastępu do lasu lub parku, podczas którego przygotujecie zielnik tematyczny (np. drzewa, zioła), zawierający rośliny spotkane po drodze, udostępnij go w harcówce. Najlepiej, gdyby był to zielnik fotograficzny lub elektroniczny (w formie albumu zdjęciowego, strony internetowej, bloga, instagrama). Możecie też skorzystać z aplikacji Lasów Państwowych – „Czyj to liść?”. Zaprezentuj ją zastępowi, wtedy każdy będzie mógł mieć swój e-zielnik.
- Podczas wyjścia obserwuj ptaki i inne zwierzęta. Szukaj ich tropów. Pamiętaj o zasadach bezpieczeństwa przy obserwacji dzikich zwierząt (np. zasada kciuka - do dzikiego zwierzęcia nie można podejść bliżej niż na odległość, która pozwala jego sylwetkę zasłonić wyciągniętym na wysokość oczu kciukiem). Wyniki swoich obserwacji zaprezentuj kolegom.
- Zorganizuj budowę karmnika dla ptaków, poidełka lub budki lęgowej i poprowadź obserwację ptaków, które będą przylatywały. Pamiętaj, że budki lęgowe często buduje się jesienią i zimą, by przed wiosną zdążyły „stracić zapach”. Dowiedz się, kiedy należy dokarmiać ptaki, a kiedy im to szkodzi.
- Podczas wyjścia zastępu przygotuj mapę obserwowanego terenu. Zaznacz na niej miejsca, w których można zorganizować kryjówkę zastępu, grę terenową, ognisko. Pamiętaj, że ogniska można palić tylko w miejscach wyznaczonych przez zarządców danego terenu.
- Zorganizuj dla innego zastępu lub całej drużyny zbiórkę terenową w znalezionym wcześniej miejscu. Może to być np. wycieczka z ciekawymi obiektami, gra terenowa lub impreza na orientację, w której na punktach są ciekawe przyrodniczo miejsca. Skonsultuj pomysły z drużynowym.
- Przeprowadź działania na rzecz przyrody, np. akcję sprzątania terenu zielonego, sadzenia drzew. Przy organizacji tego zadania poproś o pomoc drużynowego.

3. Podsumujcie, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Po wykonaniu tego tropu oceńcie, na ile każde z Was zaangażowało się w realizowane zadania. Zastanówcie się, jak dobrze poznaliście swoje otoczenie? Zaprezentujcie wyniki na forum drużyny, np. robiąc wystawę zdjęć, przygotowując grę dla wszystkich zastępów.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 4: Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie

Cel 15: Ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej

Propagatorzy zrównoważonego rozwoju - upcycling

Wprowadzenie: Czy słyszeliście kiedyś o 17 „Celach Zrównoważonego Rozwoju”? Kiedy je czytamy, może nam się wydawać, że są bardzo trudne do zrealizowania i że przyczynić się do ich osiągnięcia mogą tylko władze różnych państw. Ale czy na pewno? Zastanówcie się, co każdy z nas w swym codziennym działaniu może zrobić dla dobra wszystkich i naszej planety.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbieracie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Dowiedzcie się, jaka jest idea 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zastanówcie się, które cele są dla każdego z Was najważniejsze i dlaczego? Które mogą być realizowane tylko systemowo, np. przez władze państw, organizacje międzynarodowe? Dla realizacji których celów możemy zrobić coś sami?

Przydatne linki:

<https://ekonomiajestkobieta.zhp.pl/>

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/globalna-akcja-teraz/>

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/youth/docs/youth_magazine_pl.pdf

<http://cbp.zhp.pl/propozycje/dzien-mysli-braterskiej-2012/>

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Poniższy przykład skupia się tylko na 12. Celu Zrównoważonego Rozwoju – „Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja”. Zaplanujcie i przeprowadźcie działania, dzięki którym będziecie realizować ten konkretny cel. Możecie też wybrać inny z 17 Celów i ułożyć do niego zadania.

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Zdobądź rzetelne wiadomości na temat idei i celów Zrównoważonego Rozwoju, a w szczególności Celu 12.5 „Do 2030 roku istotnie obniżyć poziom generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie”. Opowiedz o nich reszcie zastępu. Zastanówcie się, dlaczego ten temat jest ważny.
- Przeprowadź w zastępie burzę mózgów na temat „Co właściwie oznacza sformułowanie >Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja<”. Niech każdy harcerz spyta też o to swoją rodzinę.

Wnioski, przedstawione na plakacie, wywieś w harcówce, żeby reszta drużyny mogła dowiedzieć się czegoś na ten temat.

- Przygotuj dla zastępu „Tabelę postanowien”, w której każda osoba wpisze postanowienie konsumpcyjne na czas realizacji tropu. Może to być np. „Przez miesiąc będę zawsze mieć przy sobie torbę na zakupy i nie wezmę ze sklepu ani jednej reklamówki”, „Razem z rodzicami zrobię przegląd moich zabawek i książek. Nieużywane przeze mnie i w dobrym stanie przekażę do np. biblioteki, świetlicy szkolnej.”
- Zapoznaj zastęp z ideą *upcyclingu*. Poprowadź warsztaty manualne, w czasie których wykonacie upcyclingową biżuterię np. bransoletkę ze starej koszulki, zawieszka ze skorupy kokosa lub broszkę z jeansu. Mogą to być również maskotki np. kotki ze skarpetek, misie ze starego swetra.
- Poprowadź dla zastępu warsztaty, podczas których zrobicie przydatne rzeczy, np. koszyki ze starych jeansów, pojemniki na drobiazgi z ozdobionej puszki lub stoika, torbę na zakupy z koszulki, torbę na owoce z firanki. A może zrobicie wspólnie coś większego do harcówki, np. półkę z drewnianej skrzynki? Może użyjecie tych pomysłów podczas obozowej pionierki.
- Poprowadź dla zastępu warsztaty, podczas których każdy ozdobi dla siebie płócienną torbę na zakupy. Możecie np. pomalować ją farbami akrylowymi, ozdobić akrylowymi pieczęatkami lub woskiem i farbami do tkanin (rysujemy wzór rozpuszczoną stearyną z podgrzewacza, malujemy farbami do tkanin, prasujemy przez gazetę).

3. **Podsumujcie**, ocenicie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Po wykonaniu tego tropu ocenicie, na ile każde z Was zaangażowało się w realizowane zadania. Czy każdemu udało się w 100% spełnić swoje postanowienie? Zastanówcie się, jak możecie wykorzystać wykonane przez Was przedmioty? Zaprezentujcie wyniki na forum drużyny, np. robiąc wystawę wykonanych przez Was przedmiotów, prowadząc warsztaty *upcyclingowe* dla wszystkich członków drużyny. Jak Wasze działania wpłynęły na drużynę? Porozmawiajcie o tym z zastępcem lub drużyną.

Służba: trop nie zawiera propozycji służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 12: Zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Przyjaciele środowiska naturalnego

Wprowadzenie: Każdego dnia produkujemy bardzo wiele śmieci. Niezależnie od tego, jak bardzo będziemy się starali, nie uda nam się tego uniknąć w całości. Na szczęście niektóre śmieci można przetwarzać. Zadbajmy o to, abyśmy my i nasi najbliżsi pamiętały o *recyclingu*.

1. **Zaplanujcie**, czyli zbierzcie potrzebne informacje, ustalcie co chcecie zrobić, postawcie sobie cel Waszego działania i podzielcie się obowiązkami:

Przemyślcie, czy w Waszym domu, harcówce pamiętacie o zasadzie 4R: *Refuse* (odmawiaj, nie kupuj), *Reduce* (redukuj konsumpcję oraz liczbę śmieci, np. nie bierz jednorazówek), *Reuse* (wykorzystaj ponownie lub alternatywnie zanim wyrzucisz), *Recycle*. (odzyskaj poprzez właściwą gospodarkę odpadami). Czy macie specjalne miejsce do segregacji śmieci? Czy pamiętacie o segregacji różnorodnych śmieci, np. baterii? Zróbcie burzę mózgów: Dlaczego przetwarzanie jak największej ilości śmieci jest tak ważne dla nas i naszej planety? Co każdy z nas może zrobić w tej sprawie?

2. **Zróbcie**, wykonajcie zadanie wedle własnego pomysłu, w którym każdy członek zastępu ma swoją rolę do odegrania:

Proponowany podział zadań w zastępie:

- Poprowadź w zastępie rozmowę na temat zasady 4R: *Refuse* (odmawiaj, nie kupuj), *Reduce* (redukuj konsumpcję oraz liczbę śmieci, np. nie bierz jednorazówek), *Reuse* (wykorzystaj ponownie lub alternatywnie zanim wyrzucisz), *Recycle* (odzyskaj poprzez właściwą gospodarkę odpadami). Rozmowę podsumujcie zrobieniem listy zobowiązań na czas realizacji tropu (każdy harcerz - jedno zobowiązanie np. że nie będzie brał jednorazówek). Wywieście ją w harcówce i zaproście do dołączenia resztę drużyny.
- Pokieruj wykonaniem w harcówce koszy do segregacji śmieci. Poproś drużynowego o finansową pomoc w skompletowaniu pojemników. A może uda Wam się znaleźć niepotrzebne wiaderka w domu? To też będzie *recycling*! Jeśli w harcówce są już takie kosze, wymyślcie inne zadanie.
- Zadbaj o prawidłowe opróżnianie koszy do segregacji śmieci w harcówce. W tym celu stwórz harmonogram i dopilnuj, aby był przestrzegany.
- Zaplanuj organizację w drużynie zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego lub baterii. Przygotuj akcję informacyjną dla harcerzy i ich rodziców. Poproś kogoś z kadry o pomoc w organizacji tej akcji.
- Poszukaj informacji o tym, gdzie możecie przekazać zebrane elektrośmieci. Przekażcie je do wybranego przez zastęp PSZOKa (Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych) lub na wybraną wspólnie akcję charytatywną.
- Zorganizuj w najbliższym otoczeniu (np. rodziny, harcówka, szkoła) zbiórkę plastikowych nakrętek. Po zebraniu co najmniej 500 sztuk przekażcie je z zastępem na wybraną wspólnie akcję charytatywną. Jeśli to zadanie wydaje Ci się za trudne, poproś kogoś z kadry o pomoc w organizacji tej akcji.
- Zorganizuj udział zastępu w pracach na rzecz zieleni, np. sprzątaniu okolicznego terenu zielonego, Sprzątaniu Świata lub w imprezie ekologicznej.

3. **Podsumujcie**, oceńcie w swoim gronie, czy udało Wam się osiągnąć założone cele i czy każdy dołożył się do ich realizacji, a następnie pochwalcie się swoimi osiągnięciami:

Po wykonaniu tego tropu oceńcie, na ile każde z Was zaangażowało się w realizowane zadania. Zastanówcie się, które z zadań było najtrudniejsze? Z którego jesteście najbardziej dumni? Pamiętajcie, że wykonanie tego tropu to dopiero początek Waszego dbania o środowisko.

Służba: trop zawiera propozycję służby

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

Cel 12: Zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Cel 13: Podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 14: Ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony

Cel 15: Ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej

